

**Արձանագրություն**  
**Քրոնիկ հիվանդությունների գնահատման**  
**բոլոր տարիքային խմբերի համար**  
**Սիրտ անոթային -շնչառական (Chronic diseases\_cardiopulmonary)**  
**Օրգանիզմի ֆունկցիաներ և մարմնի կառուցվածք**

| Օրգանիզմի ֆունկցիաներ |                                                                                                                                                                                                                                                                           | Որակիչ |
|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|
| <b>b280</b>           | <b>Ցավի զգացողություն</b><br>Ընդհանուր կամ տեղային ցավի զգացողություն /ցավ մարմնի որևէ մասում, ամբողջ մամնով ցավի զգացում/                                                                                                                                                |        |
| <b>b410</b>           | <b>Սրտի ֆունկցիաներ</b><br>Սրտի արյունն ամբողջ մարմնով անհրաժեշտ քանակությամբ և ճնշումով մղելու /օրինակ՝ կարդիոմիոպաթիաների, սրտի ռիթմի խանգարման, սրտի իշեմիկ հիվանդության և այլնի հետևանքով առաջացած սրտային անբավարարություն/                                          |        |
| <b>b415</b>           | Արյունատար անոթների ֆունկցիաներ<br>Արյունատար անոթներով՝ զարկերակներով, մազանոթներով և երակներով արյան հոսքը ամբողջ մարմնում ապահովելու /ներառյալ երակների վարիկոզային հիվանդություն / լայնացում/, էնդարթերիտներ /ընդմիջվող կաղություն/, աթերոսկլերոզ և այլն/             |        |
| <b>b420</b>           | <b>Արյան ճնշման ֆունկցիա</b>                                                                                                                                                                                                                                              |        |
| <b>b430</b>           | <b>Հեմատոլագիական համակարգի ֆունկցիաներ</b><br>Արյունաստեղծման և ոսկրածուծի ֆունկցիաների<br>Արյան՝ նյութափոխանակության ֆունկցիաների /լիմֆոգրանուլենատոզ, միելոմային հիվանդություն, լեյկոզներ, հեմոլիտիկ անեմիա և այլն/;<br>Արյան մակարդելիության ֆունկցիաների /հեմոֆիլիա, |        |

|             |                                                                                                                                                                                                                                                        |  |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|             | կոագուլոպաթիա և այլն/                                                                                                                                                                                                                                  |  |
| <b>b435</b> | Իմունային համակարգի ֆունկցիաներ Իմունային համակարգի ախտահարման հետևանքով առաջացած աուտոիմուն ռեակցիաների /ռևմատիկ և համակարգային հիվանդություններ                                                                                                      |  |
| <b>b440</b> | <b>Շնչառական ֆունկցիաներ</b><br>Օդը թոքեր ներշնչելու, օդի և արյան միջև գազափոխանակության, արտաշնչելու, շնչառության հաճախության այլ                                                                                                                     |  |
| <b>b455</b> | <b>Ֆիզիկական ծանրաբեռնվածության տանելիության ֆունկցիաներ</b><br>Շնչական և սրտանոթային համակարգերի՝ Ֆիզիկական ծանրաբեռնվածության նկատմամբ դիմադրողականության հետ կապված ֆունկցիաներ, օր.՝ դիմացկունությունը, հոգնելիությունը և այլն                     |  |
| <b>b530</b> | <b>Քաշի պահպանման ֆունկցիա</b><br>Թերքաշություն, կախեքսիա, քաշի ավելցուկ, գերգիրություն                                                                                                                                                                |  |
| <b>b540</b> | <b>Ընդհանուր նյութափոխա-նակության ֆունկցիաներ</b><br>Հիմնական բաղադրիչների՝ ածխաջրատների, սպիտակուցների և ճարպերի, դրանց քայքայման և էներգիայի փոխարկման կարգավորման                                                                                   |  |
| <b>b555</b> | <b>Ներզատիչ գեղձերի ֆունկցիաներ</b><br>Հորմոնների արտադրման և հորմոնների մակարդակի կարգավորման, այդ թվում ցիկլային փոփոխությունների /շաքարային դիաբետ, վահանաձև գեղձի հիվանդություններ, մակերիկամային անբավարարություն, Կուշինգի հիվանդություն և այլն/ |  |
| <b>b610</b> | <b>Միզագոյացման ֆունկցիաներ</b><br>Մեզի ֆիլտրման, մեզը հավաքելու, միզագոյացման և միզարձակման /երիկամային արավարարություն, անուրիա                                                                                                                      |  |

|  |         |  |
|--|---------|--|
|  | և այլն/ |  |
|--|---------|--|

| Մարմնի կառուցվածք |                                  | որակիչ |
|-------------------|----------------------------------|--------|
| <b>s410</b>       | Սրտանոթային համակարգի կառուցվածք |        |
| <b>s430</b>       | Շնչառական համակարգի կառուցվածք   |        |
| <b>s2203</b>      | Աչքի ցանցաթաղանթի կառուցվածք     |        |

**(d) Գործունեություն և մասնակցություն**

| ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ |                                                                                                                                                                                                                                                          | Կատարողականի որակիչ | Կարողության որակիչ |
|-----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------|
| d110                              | <b>Դիտելը (նայելը)</b><br>Տեսողական ազդակներն ընկալելու նպատակով տեսողության զգայարանը նպատակաուղղված /մտադրված կերպով օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ առարկային հետևելը, մարդկանց դիտելը, մարզական իրադարձություն, որևէ անձի կամ խաղացող երեխաներին նայելը: |                     |                    |
| d115                              | <b>Լսելը</b><br>Լսողական զգայարանի միջոցով լսողական ազդակների գիտակցված ընկալում, օրինակ՝ մարդու ձայնը լսելը, երաժշտություն ունկնդրելը:                                                                                                                  |                     |                    |
| d140                              | <b>Կարդալ սովորելը</b><br>Գրավոր նյութերը (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբեն և այլ խորհրդանիշներ) սահուն և անսխալ կարդալու հմտությունը զարգացնելը, ինչպես օրինակ՝ նիշեր և այբուբեններ ճանաչելը, գրված բառերը ճիշտ արտասանելը և բառեր ու                         |                     |                    |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |  |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|      | բառակապակցություններ հասկանալը:                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |  |
| d145 | <p><b>Գրել սովորելը</b></p> <p>Ձայներ, բառեր կամ բառակապակցություններ ներկայացնող խորհրդանիշներ (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբեն կամ այլ խորհրդանիշներ) արտաբերելու հմտությունը զարգացնելը, ինչպես օրինակ՝ ուղղագրության և քերականական կանոններին հետևելը:</p>                                                                    |  |  |
| d150 | <p><b>Հաշվել սովորելը</b></p> <p>Թվերով աշխատելու և պարզ ու բարդ մաթեմատիկական գործողություններ կատարելու այնպիսի հմտությունները զարգացնելը, ինչպիսիք են գումարման և հանման մաթեմատիկական նշանները գործածելը և խնդիր լուծելիս ճիշտ մաթեմատիկական գործողություններ կիրառելը:</p>                                              |  |  |
| d155 | <p><b>Հմտություններ ձեռք բերելը</b></p> <p>այնպիսի հմտությունների ձեռքբերումը ինչպիսիք են գործիքները կամ խաղալիքներ գործածելը կամ խաղեր խաղալը:</p>                                                                                                                                                                          |  |  |
| d160 | <p><b>Ուշադրության կենտրոնացնելը</b></p> <p>Կոնկրետ ազդակների վրա մտածածին կենտրոնանալը, միջավայրում փոփոխությունների վրա ուշադրությունը կենտրոնացնելը:</p> <p>Միջավայրի որոշակի տարրերին մտադրված ուշադրություն դարձնելը, ինչպիսիք են ֆիզիկական կամ սոցիալական ազդակների որակի, քանակի կամ ուժգնության փոփոխությունները</p> |  |  |
| d161 | <p><b>Ուշադրությունը պահպանելը</b></p> <p><i>Համապատասխան</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |  |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|      | ժամանակահատվածում կոնկրետ գործողություններին կամ առաջադրանքներին ուղղված ուշադրությունը մտադրված կերպով պահպանելը                                                                                                                                                |  |  |
| d163 | <b>Մտածելը</b><br>Մտքեր, գաղափարներ և պատկերներ ձևակերպելը (բառախաղ, մտագրոհ, խորհել)                                                                                                                                                                            |  |  |
| d166 | <b>Կարդալը</b><br>Գրավոր նյութի (օրինակ՝ գրքերի, ցուցումների, թերթերի, սովորական տեքստով կամ Բրայլի այբուբենով գրված) ընկալմանն ու մեկնաբանմանն առնչվող գործողություններ կատարելը՝ ընդհանուր գիտելիքներ կամ հատուկ տեղեկություններ ստանալու նպատակով:            |  |  |
| d170 | <b>Գրելը</b><br>Նշանային համակարգ կամ լեզու գործածելը կամ գրի առնելը՝ տեղեկություն հաղորդելու նպատակով (ստեղնաշարով տպելը, Բրայլի այբուբենով գրելը), ինչպես օրինակ՝ իրադարձություններ կամ մտքեր գրի առնելը (ներառյալ ստեղնաշարով տպելը, Բրայլի այբուբենով գրելը) |  |  |
| d172 | <b>Հաշվելը/հաշվարկելը</b><br>Մաթեմատիկական սկզբունքների հիման վրա՝ բառերով ձևակերպված խնդիրների լուծման համար հաշվելը/հաշվարկներ կատարելը, արդյունքներն արտահայտելը կամ գրելը (ստեղնաշարով տպելը, Բրայլի այբուբենով գրելը), օրինակ՝ երեք թվի գումար հաշվարկելը:  |  |  |
| d175 | <b>Խնդիրներ լուծելը</b><br>Հարցադրումների կամ իրավիճակների համար լուծումներ գտնելը՝ հարցերի էությունը որոշելու և վերլուծելու,                                                                                                                                    |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |  |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|      | տարբերակներ և լուծումներ կազմելու, լուծումների հնարավոր արդյունքները գնահատելու և ընտրված լուծումը կատարելու միջոցով                                                                                                                                                                                                                                         |  |  |
| d177 | <p><b><u>Որոշումներ կայացնելը</u></b></p> <p>Ընտրություն կատարել մի շարք տարբերակներից, իրագործել ընտրված տարբերակը և գնահատել ընտրված տարբերակի արդյունքները, ինչպես օրինակ՝ որոշակի իր ընտրելը և գնելը, կամ մի շարք առաջադրանքների թվից որոշել կատարել անհրաժեշտ մեկ առաջադրանք և այն կատարել՝ բացառությամբ մտածելու (d163), խնդիրներ լուծելու (d175):</p> |  |  |
| d210 | <p><b><u>Առանձին առաջադրանքներ կատարելը</u></b></p> <p>Առաջադրանքի կատարումը սկսելը, ժամանակի, տարածության և առաջադրանքի համար նախատեսվող նյութերի օգտագործումը կազմակերպելը, առաջադրանքի կատարման ժամանակը սահմանելը և առաջադրանքը կատարելը, ավարտելը և դրա արդյունքներն ամրապնդելը:</p>                                                                    |  |  |
| d220 | <p><b><u>Համալիր առաջադրանքներ կատարելը</u></b></p> <p>Հերթականությամբ կամ միաժամանակ պարզ կամ բարդ և համակարգված գործողություններ կատարելը, որպես համալիր, ինտեգրված և բաղադրյալ առաջադրանքների մասեր:</p>                                                                                                                                                  |  |  |
| d230 | <p><b><u>Առօրյա կյանքը կազմակերպելը</u></b></p> <p>Պարզ կամ բարդ համակարգված գործողություններ իրականացնելը, առօրյա կյանքը կամ պարտականությունների, օրվա ռեժիմը պլանավորելը, կառավարելն ու կատարելը, սեփական ժամանակը պլանավորելը և կառավարելը</p>                                                                                                            |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |
|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
| d240 | <p><b>Սթրեսը և այլ տեսակի հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը</b></p> <p>Բարդ կամ պարզ գործողություններ կատարելիս հոգեբանական լարվածությունը կառավարելը և վերահսկելը, օրինակ՝ առաջադրանքը որոշակի ծամկետում ավարտելը, նոր միջավայրում սթրեսը, ճգնաժամը կառավարելը:</p>   |  |  |
| d250 | <p><b>Սեփական վարքագիծը կառավարելը</b></p> <p>Նոր իրավիճակներին, մարդկանց կամ փորձառությանը համապատասխան՝ պարզ կամ բարդ և ուղղորդված գործողություններ հետևողականորեն կատարելը, վարքագիծը և հույզերի արտահայտումը կառավարելը:</p>                                           |  |  |
| d310 | <p><b>Հաղորդակցվելիս բանավոր հաղորդագրություններն ընկալելը</b></p> <p>Բանավոր հաղորդագրությունների բառացի ենթադրվող իմաստները ընկալելը</p>                                                                                                                                 |  |  |
| d315 | <p><b>Հաղորդակցվելիս ոչ վերբալ հաղորդագրություններ ընկալելը</b></p> <p>Ժեստերով, նշաններով և նկարներով փոխանցվող հաղորդագրությունների ուղիղ և փոխաբերական նշանակությունների ընկալումը: Ներառյալ ժեստերի լեզուն, ընդհանուր նշանները, նկարները և լուսանկարները ընկալելը:</p> |  |  |
| d325 | <p><b>Հաղորդակցվելիս գրավոր հաղորդագրություններ ընկալելը</b></p> <p>Գրավոր խոսքի (այդ թվում՝ Բրայլի այբուբենի) միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստները ընկալելը:</p>                                                                           |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |  |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
| d330 | <p><b><u>խոսելը</u></b></p> <p>Բառերի, արտահայտությունների կամ բանավոր խոսքի առավել երկար պարբերությունների արտաբերումը, ուղիղ և փոխաբերական իմաստներով պարզ և բարդ հաղորդագրություններ կազմելը</p>                                                                                             |  |  |
| d345 | <p><b><u>Գրավոր հաղորդագրություններ կազմելը</u></b></p> <p>Գրավոր խոսքի միջոցով փոխանցվող հաղորդագրությունների բառացի և ենթադրվող իմաստներն արտահայտելը:</p>                                                                                                                                    |  |  |
| d350 | <p><b><u>Ջրույցը</u></b></p> <p>Մտքերի և գաղափարների փոխանակում սկսելը, շարունակելը և ավարտելը՝ բանավոր, գրավոր խոսքի, ժեստերի լեզվի կամ լեզվական այլ միջոցների օգնությամբ, ծանոթ կամ անծանոթ մեկ կամ մի քանի անձանց հետ՝ ֆորմալ կամ ոչ ֆորմալ իրավիճակներում:</p>                              |  |  |
| d355 | <p><b><u>Քննարկումը</u></b></p> <p>Հարցի ուսումնասիրությունը կամ բանավեճը սկսելը, շարունակելը և ավարտելը, դրան ձև հաղորդելը և ավարտելը:</p>                                                                                                                                                     |  |  |
| d360 | <p><b><u>Հաղորդակցության սարքեր և մեթոդներ օգտագործելը</u></b></p> <p>Հաղորդակցության նպատակով սարքեր, մեթոդներ և այլ միջոցներ օգտագործելը, ինչպես օրինակ՝ ընկերոջը հեռախոսով զանգահարելը՝ ներառյալ հեռահաղորդակցության սարքեր, տպագրական մեքենաներ և հաղորդակցության մեթոդներ օգտագործելը:</p> |  |  |



|             |                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |  |
|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
| <b>d430</b> | <b>Առարկաներ բարձրացնելը և տանելը</b><br>Առարկաները մեկ տեղից մյուսը տեղափոխելը:                                                                                                                                                                                               |  |  |
| <b>d440</b> | <b><u>Դաստակի նուրբ շարժումներ կատարելը</u></b><br>Առարկաները գործածելուն առնչվող համակարգված գործողություններ կատարելը, առարկաները վերցնելը, գործածելը և բաց թողնելը ձեռքի, մատների կամ մեծ մատի օգնությամբ, ինչպես օրինակ՝ սեղանից մետաղադրամներ վերցնելը կամ բռնակը պտտելը: |  |  |
| <b>d450</b> | <b>Քայլելը</b><br>Ուղքով կարճ տարածություններում՝ տանը, բակում, տեղաշարժվելը                                                                                                                                                                                                   |  |  |
| <b>d455</b> | <b>Տեղաշարժվելը</b><br>Աստիճաններ բարձրանալը (քայլելով կամ մագլցելով), ցատկելը կամ վազելը (նաև խոչընդոտները շրջանցելը):                                                                                                                                                        |  |  |
| <b>d470</b> | <b>Փոխադրամիջոցից օգտվելը</b><br>Օգտվելը հանրային փոխադրամիջոցից՝ ավտոբուսից, միկրոավտոբուսից, տաքսուց կամ մասնավոր փոխադրամիջոցից՝ որպես ուղևոր:                                                                                                                              |  |  |
| <b>d510</b> | <b>Լվացվելը – լոգանք ընդունելը</b><br>Սեփական մարմինը ամբողջությամբ կամ դրա մասերը լվանալը և չորացնելը                                                                                                                                                                         |  |  |
| <b>d520</b> | <b>Մարմնի խնամքը</b><br>Մարմնի մասերի՝ մաշկի, դեմքի, ատամների, գլխամաշկի, եղունգների խնամքն իրականացնելը                                                                                                                                                                       |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |  |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
| d530 | <p><b>Բնական կարիքները հոգալը</b></p> <p>Արտաթորանքը (միզարձակում և կղազատում) հեռացնելու պահանջն զգալը, իրականացնելը և դրանից հետո մարմինը մաքրելը</p>                                                                                                                                                                       |  |  |
| d540 | <p><b>Հագնվելը</b></p> <p>Կոշիկներն ու հագուստը հագնելու և հանելու համաձայնեցված գործողություններ կատարելիս, կլիմայական և սոցիալական պայմաններին հետևելը</p>                                                                                                                                                                  |  |  |
| d550 | <p><b>Ուտելը</b></p> <p>Մնունդն ստանալու կարիքը զգալը և ուտելուն ուղղված գործողություններ կատարելը, այն բերանին մոտեցնելը, կտրատելը և այլն:</p>                                                                                                                                                                               |  |  |
| d560 | <p><b>Խմելը</b></p> <p>Խմելու կարիք զգալը և ըմպելիքով տարան վերցնելը, այն բերանին մոտեցնելը և ըմպելիքը տվյալ մշակույթում ընդունված եղանակով խմելը, խմելու համար նախատեսված հեղուկներ խառնելը, ժամանակ առ ժամանակ խառնելը և լցնելը, շերտ և թիթեղամաններ բացելը, ձողիկով խմելը կամ հոսող ջուր խմելը՝ ծորակից կամ աղբյուրից:</p> |  |  |
| d570 | <p><b>Սեփական առողջությանը հետևելը</b></p> <p>Սեփական անձի առողջության մասին հոգալը, սննդակարգը և ֆիզիկական պատրաստվածության մակարդակը պահպանելը, առողջությանը հետևելը</p>                                                                                                                                                    |  |  |
| d620 | <p><b><u>Ապրանքներ և ծառայություններ ձեռք բերելը</u></b></p> <p>Առօրյա կյանքի համար անհրաժեշտ բոլոր ապրանքները և ծառայություններն</p>                                                                                                                                                                                         |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |  |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|      | ընտրելը, ձեռք բերելը և դրանք փոխադրելը:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |  |  |
| d630 | <p><b>Կերակուր պատրաստելը</b></p> <p>Սեփական անձի կամ այլ անձանց համար պարզ կամ բարդ կերակուրների պատրաստումը ծրագրելը, կազմակերպելը, դրանք պատրաստելը և մատուցելը, ինչպես օրինակ՝ ուտելու համար պիտանի սննդամթերք և ուտելիք ընտրելը, ուտեստ պատրաստելու համար բաղադրամասերն իրար միացնելը, էլեկտրաէներգիայի միջոցով կերակուր, սառը ուտեստ և ըմպելիք պատրաստելը, ինչպես նաև սննդամթերքը մատուցելը՝ տարիքին համապատասխան:</p> |  |  |
| d640 | <p><b>Տնային գործեր անելը</b></p> <p>Տանը մաքրություն անելը, հագուստներ լվանալը և չորացնելը, խոհանոցը և սպասքը մաքրելը, կենցաղային տեխնիկա օգտագործելը, աղբը թափելը</p>                                                                                                                                                                                                                                                      |  |  |
| d710 | <p><b>Հիմնական միջանձնային փոխհարաբերություններ</b></p> <p>Հարաբերություններում հար-գանք, ջերմություն, երախտա-գիտություն և հանդուրժողակա-նություն ցուցաբերելը, հարա-բերություններում քննադատությանը և սոցիալական ազդակներին արձագանքելը և հարաբերություններում համապատասխան ֆիզիկական կոնտակտ ունենալը</p>                                                                                                                   |  |  |
| d720 | <p><b>Բարդ միջանձնային փոխհարաբերություններ</b></p> <p>Այլ մարդկանց հետ շփումը պահպանելը և կառավարելը՝ տվյալ իրավիճակում և հասարակության համար ընդունելի</p>                                                                                                                                                                                                                                                                 |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |  |  |
|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|      | <p>եղանակով, ինչպես օրինակ՝ հույզերը և մղումները զսպելու, լեզվական և ֆիզիկական ագրեսիան կառավարելու, սոցիալական շփման մեջ ինքնուրույն գործելու, ինչպես նաև հասարակական կանոններին և պայմանականություններին համապատասխան գործելու միջոցով՝ սոցիալական կանոններին համապատասխան շփվելը և սոցիալական տարածություն պահպանելը:</p> |  |  |
| d740 | <p><b><u>Ֆորմալ հարաբերություններ</u></b></p> <p>Ֆորմալ միջավայրում ուսուցիչների, մասնագետների կամ ծառայություններ մատուցողների հետ կոնկրետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը</p>                                                                                                                                      |  |  |
| d750 | <p><b><u>Ոչ ֆորմալ հարաբերություններ</u></b></p> <p>Ոչ ֆորմալ միջավայրում աշխատակիցների, ընկերների, համայնքի բնակիչների հետ հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը</p>                                                                                                                                                      |  |  |
| d760 | <p><b><u>Ընտանեկան հարաբերություններ</u></b></p> <p>Անմիջական ընտանիքի, մերձավոր ազգականների հետ ազգակցական հարաբերություններ հաստատելը և պահպանելը</p>                                                                                                                                                                      |  |  |
| d815 | <p><b><u>Նախադպրոցական կրթությունը</u></b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                               |  |  |
| d820 | <p><b><u>Դպրոցական կրթությունը</u></b></p> <p>Տարիքին համապատասխան ուսումնական հաստատություններում՝ դպրոցում ուսումնառության</p>                                                                                                                                                                                             |  |  |

|      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |  |  |
|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|      | գործընթացին մասնակցելը                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |  |
| d825 | <p><b>Նախնական մասնագիտական ուսուցումը</b></p> <p>Արհեստի , աշխատանքի կամ մասնագիտության հետ կապված զբաղվածության նախապատրաստվելու նպատակով մասնագիտական վերապատրաստման ծրագրի բոլոր գործընթացներում ներգրավվելը ուսումնական նյութը սովորելը</p>                                                 |  |  |
| d830 | <p><b>Բարձրագույն կրթությունը</b></p> <p>Համալսարաններում, մասնագիտական ուսումնական հաստատություններում կրթական ծրագրերի մեջ ներգրավվելը, որակավորման աստիճաններ, դիպլոմներ և այլ հավաստագրեր ստանալու համար պահանջվող ուսումնական ծրագրի բոլոր բաղադրիչները սովորելը:</p>                       |  |  |
| d845 | <p><b>Աշխատանք գտնելը, պահպանելը և աշխատանքից դուրս գալը</b></p> <p>Աշխատանք փնտրելը, գտնելը և ընտրելը, աշխատանքի ընդունվելը և առաջարկ ընդունելը, աշխատանք պահպանելը, զբաղմունքի կամ մասնագիտության մեջ առաջխաղացում ունենալը:<br/>Վարձատրության դիմաց աշխատանքային առաջա-դրանքները կատարելը</p> |  |  |
| d860 | <p><b>Հիմնական տնտեսական գործարքներ</b></p> <p>Ցանկացած տեսակի պարզ տնտեսական</p>                                                                                                                                                                                                                |  |  |

|             |                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |  |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|--|
|             | գործարքի մասնակցելը, ինչպես օրինակ՝ սննդամթերք գնելու համար դրամ օգտագործելը:                                                                                                                                                                                              |  |  |
| <b>d880</b> | <b>խաղերի մեջ ներգրավվելը</b><br><i>Առարկաներով, խաղալիքներով, նյութերով կամ խաղերով նպատակաուղղված, հետևողական կերպով զբաղվելը՝ ինքնուրույն կամ այլ անձանց հետ միասին:</i>                                                                                                |  |  |
| <b>d910</b> | <b>Համայնքային կյանքը</b><br>Համայնքի սոցիալական կյանքում ներգրավվելը, ինչպես օրինակ տարբեր տիպի պաշտոնական և ոչ պաշտոնական արարողություններին մասնակցելը՝ համերգներ, միջոցառումներ, հարսանիքներ, հոգեհանգիստ, հավաքույթներ այգիներում և փողոցներում, սրճարաններում և այլն |  |  |
| <b>d920</b> | <b>Հանգիստը և ժամանացը</b><br>Ցանկացած տեսակի խաղային, ժամանցային միջոցառումներին մասնակցելը, սիրելի զբաղմունքով, հանգստով զբաղվելը                                                                                                                                        |  |  |

20

**(ե) ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ**

| <b>ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ</b>         |                                                                                                                                | <b>Որակիչներ՝<br/>խոչընդոտ</b> |
|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|
| <b>e1. ԱՐՏԱԴՐԱՆՔ ԵՎ ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐ</b> |                                                                                                                                |                                |
| <b>e110</b>                           | <b>Անձնական սպառման ապրանքներ կամ նյութեր</b><br>Ներքին ընդունման նպատակով սննդամթերքի, ըմպելիքի և դեղորայքի անհրաժեշտությունը |                                |
| <b>e115</b>                           | <b>Առօրյա կյանքում անձնական օգտագործման արտադրանք և տեխնոլոգիաներ</b>                                                          |                                |

| ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Որակիչներ՝<br>Խոչընդոտ |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
|                        | Առօրյա կյանքում անհրաժեշտ իրերի/պարագաների, ինչպես օրինակ՝ համապատասխան հագուստ, հարմարեցված կահույք, կենցաղային սարքերի, ընդհանուր նշանակության օժանդակ արտադրանքների անհրաժեշտությունը                                                                                                                                                                                                        |                        |
| e120                   | <p><b>Շենքային պայմաններում և դրսում անձի շարժունակության ու փոխադրման համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ</b></p> <p>Ներս և դուրս անելու համար անձի փոխադրման, շարժունակության համար անհրաժեշտ հատուկ միջոցների/պարագաների անհրաժեշտությունը</p>                                                                                                                                        |                        |
| e125                   | <p><b>Հաղորդակցության համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ</b></p> <p>Տեղեկատվություն ուղարկելու և ստանալու սարքերի ու տեխնոլոգիաների՝ լսողական, ձայնաստեղծ, հեռախոսային սարքերի, ավտոմատացված սարքերի անհրաժեշտությունը</p>                                                                                                                                                              |                        |
| e135                   | <p><b>Աշխատանքի համար նախատեսված արտադրանք և տեխնոլոգիաներ</b></p> <p>Աշխատանքին գործունեությունը օժանդակելու համար օգտագործվող սարքավորումների, արտադրանքի և տեխնոլոգիաների առկայությունը կամ բացակայությունը</p>                                                                                                                                                                              |                        |
| e150                   | <p><b>Հանրային օգտագործման շինությունների համար նախատեսված նախագծային, շինարարական և շենքային արտադրանք և տեխնոլոգիաներ՝ արտադրանք և տեխնոլոգիաներ, որոնք նախագծվում և կառուցվում են հանրային շինություններում ու դրանցից դուրս անձին հարմարեցված միջավայրի ձևավորման համար՝ այդ թվում՝ դիզայնը, մուտքերի և ելքերի, ներքին հարմարությունների և ցուցանակների կառուցումն ու հարմարեցումը:</b></p> |                        |
| e155                   | <p><b>Սեփական տան, շինությունների համար նախատեսված նախագծային, շինարարական ու բնակարանային պայմաններ և տեխնոլոգիաներ</b></p> <p>Տուն կամ բնակարան ներս ու դուր անելիս, տան կամ բնակարանի ներսում տեղաշարժվելիս պայմանների</p>                                                                                                                                                                   |                        |

| ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ                                               |                                                                                                                                                                                                                          | Որակիչներ՝<br>խոչընդոտ |
|----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
|                                                                      | առկայությունը կամ բացակայությունը                                                                                                                                                                                        |                        |
| <b>e2. ՇՐՋԱԿԱ ԲՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԸ ԵՎ ԴՐԱ ՎՐԱ ՄԱՐԴԱԾԻՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ</b> |                                                                                                                                                                                                                          |                        |
| e250                                                                 | <b>Ձայնը</b> երևույթ, որը լսվում է կամ կարող է լսվել, և խոչընդոտում է անձի գործունեությանը, ինչպես օրինակ՝ շոխկոցը, զանգը, երգը, շվոցը, ճիչը կամ բզզոցը՝ ներառյալ ձայնի ուժգնությունը, ձայնի որակը:                      |                        |
| <b>e3. ԱՋԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ</b>                         |                                                                                                                                                                                                                          |                        |
| e310                                                                 | <b>Անմիջական ընտանիքի անդամներ</b><br><br>Անմիջական ընտանիքի անդամների կողմից ֆիզիկական օգնություն և հոգեբանական աջակցության առկայությունը կամ բացակայությունը                                                           |                        |
| e320                                                                 | <b>Ընկերներ</b><br><br>Անձիք, որոնց հետ գոյություն ունեն մոտիկ և շարունակական հարաբերություններ, որոնց բնորոշ է վստահությունը և փոխադարձ օժանդակությունը                                                                 |                        |
| e340                                                                 | <b>Անձնական խնամքի ծառայություններ մատուցող անձինք և անձնական օգնականներ</b><br><br>Անձնական խնամք տրամադրողների, անձնական օգնականների (բացառությամբ ընտանիքի անդամների) հետ ունեցած փոխհարաբերությունները               |                        |
| e355                                                                 | <b>Առողջապահության ոլորտի մասնագետներ</b> օր՝ բժիշկների, բուժքույրերի, հոգեթերապևտների, լոգոպեդների, սուրդոլոգների, վնասվածքաբան-օրթոպեդների, բուժ-սոցիալական ծառայության աշխատողների աջակցությունը և հարաբերությունները |                        |
| <b>e4. ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔ</b>                                              |                                                                                                                                                                                                                          |                        |
| e410                                                                 | <b>Անմիջական ընտանիքի անդամների վերաբերմունքը</b><br><br>Անմիջական ընտանիքի անդամների ընդհանուր կամ որևէ հարցի շուրջ հստակ կարծիքը և համոզմունքը՝ անձի կամ                                                               |                        |



| ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Որակիչներ՝<br>Խոչընդոտ |
|-----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
|                                                           | սոցիալական, տնտեսական և այլ հարցերի շուրջ, որոնք ազդում են անձի վարքագծի և գործողությունների վրա:                                                                                                                                                                                        |                        |
| e420                                                      | <b>Ընկերների անձնական վերաբերմունքը,</b><br>որն ազդում են անձի վարքագծի և գործողությունների վրա:                                                                                                                                                                                         |                        |
| e440                                                      | <b>Անձնական խնամք տրամադրողների և անձնական օգնականների վերաբերմունքը՝</b> անձնական խնամքի ծառայություն մատուցող անձանց և անձնական օգնականների ընդհանուր կամ որևէ հարցի շուրջ կոնկրետ կարծիքը և համոզմունքը անձի կամ այլ հարցերի մասին, որոնք ազդում են վարքագծի և գործողությունների վրա: |                        |
| e450                                                      | <b>Առողջապահության ոլորտի մասնագետների անձնական վերաբերմունքը</b><br>Առողջապահության ոլորտի մասնագետների վերաբերմունքը, կոնկրետ կարծիքը, համոզմունքը ընդհանուր կամ որևէ հարցի մասին, որոնք ազդում են անձի վարքագծի կամ գործողությունների վրա                                             |                        |
| e460                                                      | <b>Հասարակության վերաբերմունքը</b><br>Հասարակության, սոցիալական խմբի ընդհանուր կամ որևէ հարցի շուրջ կոնկրետ վերաբերմունքը, որն ազդում է խմբի կամ անձի վարքագծի կամ գործողությունների վրա:                                                                                                |                        |
| <b>e5. ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՈԼՈՐՏԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                        |
| e540                                                      | <b>Տրանսպորտային ծառայություններ, համակարգեր՝</b><br>տրանսպորտային ծառայության կամ միջոցի առկայությունը և մատչելիությունը                                                                                                                                                                |                        |
| e570                                                      | <b>Սոցիալական ապահովության ծառայություններ, համակարգեր՝</b><br>պետական աջակցության և սոցիալական ապահովության ծառայությունների առկայությունը և մատչելիությունը, որոնց նպատակն է աջակցություն ապահովել /նպաստ, և այլն/                                                                     |                        |
| e580                                                      | <b>Առողջապահական ծառայություններ</b><br>Առողջապահական ծառայությունների, համակարգերի                                                                                                                                                                                                      |                        |

| ՄԻՋԱՎԱՅՐԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐ |                                                                                                                                                                                                                                                                             | Որակիչներ՝<br>Խոչընդոտ |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
|                        | առողջական խնդիրների կանխարգելման, բուժման, վերականգնողական բուժման և առողջ ապրելակերպի խթանման համար առկա ծառայությունների առկայությունը և մատչելիությունը                                                                                                                  |                        |
| e585                   | <b>Կրթության և վերապատրաստման ծառայություններ, համակարգեր</b><br><br>Կրթության, վերապատրաստման, հմտությունների ձեռք բերման, պահպանման և կատարելագործման հետ կապված ծառայությունների մատչելիությունը                                                                         |                        |
| e590                   | <b>Աշխատանքի և զբաղվածության ծառայությունները, համակարգերը և այդ ոլորտի քաղաքականությունը՝</b><br>ծառայություններ, համակարգեր և քաղականություն որոնք վերաբերվում են գործազուրկ, այլ աշխատանք փնտրող անձանց համար աշխատանք գտնելուն և/կամ արդեն աշխատող անձանց օժանդակելուն: |                        |